

การศึกษาเหตุฟ้องหย่าในเรื่อง "การทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง" มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาว่าเหตุฟ้องหย่าดังกล่าวมีปัญหาในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติอย่างไร และเสนอแนะว่าสมควรจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ในการศึกษาในเรื่องดังกล่าวผู้เขียนได้ศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยอันเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่าตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ตัดสินเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่าทุกเหตุ และโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง สำหรับกฎหมายต่างประเทศทั้งในระบบ Common Law และ Civil Law ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการหย่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับการหย่าและเหตุฟ้องหย่าต่างๆ และเหตุฟ้องหย่าที่อาจเทียบเคียงได้หรือใกล้เคียงอย่างยิ่งกับการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยา รวมทั้งแนววินิจฉัยของศาลที่ตัดสินเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่าดังกล่าว โดยในระบบ Common Law ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ สกอตแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ส่วนในระบบ Civil Law ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายของประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น สวิตเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส และโปแลนด์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การฟ้องหย่าตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายครอบครัวไทย เพื่อเปรียบเทียบถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของแนวคิดเกี่ยวกับการหย่าและเหตุฟ้องหย่าในเรื่องการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อเหตุฟ้องหย่าเหตุนี้ และจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาคครอบครัวระหว่างสามีภริยา และการวินิจฉัยคดีหย่าที่อ้างการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงเป็นเหตุฟ้องหย่า

จากการศึกษาเหตุฟ้องหย่าตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่นำมาเปรียบเทียบ พบว่ากฎหมายไทยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่าในเรื่องการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงตั้งแต่กฎหมายลักษณะผัวเมีย แต่ในเวลานั้นกฎหมายลักษณะผัวเมียไม่มีการบัญญัติไว้โดยตรงว่าการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงเป็นเหตุฟ้องหย่าได้ คงบัญญัติไว้แต่เพียงว่าการกระทำใดเป็นเหตุฟ้องหย่า ซึ่งการกระทำบางอย่างที่กฎหมายลักษณะผัวเมียบัญญัติไว้ว่าเป็นเหตุฟ้องหย่าก็คือการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยาตามกฎหมายปัจจุบัน การทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงถูกบัญญัติเป็นเหตุฟ้องหย่าเป็นครั้งแรกในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ซึ่งเริ่มใช้บังคับในปี พ.ศ. 2478 สำหรับกฎหมายต่างประเทศในอดีตนั้น มี

เหตุฟ้องหย่ามากมายหลายเหตุซึ่งเป็นหลักความผิดที่อาจเทียบเคียงได้กับการทำการเป็นปฏิปักษ์
 อย่างไม่ดีต่อมาภายหลังในระยะประมาณหกสิบปีที่ผ่านมา มีการปฏิรูปกฎหมายในหลาย
 ประเทศ มีแนวโน้มที่เห็นได้ชัดเจนให้ยกเลิกเหตุฟ้องหย่าที่เป็นหลักความผิด ในบางประเทศ
 ยังคงใช้ทั้งหลักความผิดและหลักปราศจากความผิด และในบางประเทศที่เคยมีเหตุฟ้องหย่าที่
 เทียบเคียงได้กับการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง แต่เมื่อ
 ภายหลังที่ได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่า ปรากฏว่าไม่มีเหตุฟ้องหย่าใดที่เทียบเคียง
 ได้กับการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันได้อีก นอกจากนี้เหตุฟ้องหย่าตาม
 กฎหมายต่างประเทศส่วนใหญ่ได้วางเงื่อนไขว่าการกระทำที่เป็นเหตุฟ้องหย่านั้นต้องร้ายแรงถึง
 ขนาดที่ทำให้ชีวิตสมรสแตกสลายอย่างสิ้นเชิงและไม่อาจคืนดีกันได้ตลอดไป แต่ตามกฎหมาย
 ครอบครัวไทยวางเงื่อนไขในการฟ้องร้องไว้ว่า ถ้าการกระทำที่เป็นเหตุฟ้องหย่าร้ายแรงถึงขนาดที่
 อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควร ก็ถือว่าเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากัน
 อย่างร้ายแรง สำหรับเหตุฟ้องหย่าตามกฎหมายต่างประเทศที่เทียบเคียงได้กับการทำการเป็น
 ปฏิปักษ์นั้น จากการศึกษาพบว่า เป็นบทบัญญัติที่มีความหมายในทางกว้างทั้งสิ้น เพื่อให้
 กฎหมายมีความยืดหยุ่นและให้เป็นหน้าที่ของศาลในการตีความและบังคับใช้กฎหมาย อย่างไรก็ตาม
 ดีไม่มีข้อมูลใดที่ศึกษามาบ่งชี้ว่า การที่บทบัญญัติมีความหมายกว้างจะเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ
 ทั้งในแง่ของความหมายของบทบัญญัติและหลักเกณฑ์ที่ศาลใช้ในการวินิจฉัย ในขณะที่การ
 การทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงตามกฎหมายครอบครัวไทย ยังมี
 ปัญหาว่าการกระทำใดจึงจะถือว่าเป็นการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่าง
 ร้ายแรง และสมควรใช้หลักเกณฑ์ใดในการวินิจฉัยว่าการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามี
 หรือภริยากันอย่างร้ายแรง

จากการศึกษาข้างต้น ผู้เขียนเสนอว่าการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือ
 ภริยา อันเป็นหลักความผิดยังคงมีความเหมาะสมกับสังคมไทยและระบบกฎหมายครอบครัวไทย
 ได้เสนอเงื่อนไขในการฟ้องร้องว่า การทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่าง
 ร้ายแรงนั้น ต้องร้ายแรงถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งทนอยู่ร่วมกันเป็นสามีภริยาต่อไปไม่ได้ จึงจะ
 ฟ้องร้องได้ และได้เสนอว่าการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง
 หมายถึง การกระทำใด และเสนอหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยว่าการทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็น
 สามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงไม่ควรหมายความเพียงแค่การกระทำผิดต่อหน้าที่ของสามีหรือ
 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น แต่ควรหมายถึงการทำผิดหน้าที่ของสามีหรือ
 ภริยาตามหลักศาสนา วัฒนธรรมหรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นที่สังคมของสามีภริยาให้การ
 ยอมรับอีกด้วย